

SKAL VI LAGE NOE SAMMEN?

RAPPORT

Hva: Deltakende kunst prosjekt i Sandslimarka Kanvas-barnehage, Bergen.
Varighet: 1 år (2017 - 2018)
Deltakere: 21 barn og 4 ansatte organisert i 2 grupper med 12 og 9 barn i hver gruppe.
Omfang: 8 samlinger pr. gruppe + 8 møter med personalet.
Kunstner: André S. Marandon
Støttet av Sandslimarka Kanvas-barnehage og Norsk kulturråd.

Hva er dette for slags sted?

Vi ser oss rundt og undersøker detaljer og helhet i naturen. «Skal vi lage noe sammen?» er igang.

En gruppe barn og voksne befinner seg kun et steinkast fra Sandslimarka Kanvas-barnehage i Bergen. Likevel er det som å tre inn i en ukjent verden. Området fremtrer som et villniss av trær og planter, vann og steiner. Litt urskogaktig og utmerket for kunst i natur, ekskursjoner og utforskning.

Avtale om kreativt partnerskap gjennom 1 år er allerede inngått mellom meg og barnehagen. Nå er det stedets potensiale som gjelder. Muligheter for lek, bosetting og kunst.

Gruppen driver litt frem og tilbake. Oppdager ting, undersøker og forkaster. Smaker på makk og blader. Bøyer greiner og plasker i vann. Ganske raskt oppstår ideen om å bygge noe - å lage noe som beskytter.

foto Adrian 4 år

Metode og strategi

Høsten 2017 og våren 2018 gjennomførte 21 4-åringere, 4 voksne og jeg deltakende kunsthandlinger i denne naturskogen.

Problemstillingen vi bragte med oss inn i prosjektet var:

Hvordan løse relasjonsutfordringer i et åpent, kollektivt kunstprosjekt gjennom ett år?

Tanken var å søke å nulle ut maktrelasjoner mellom barn og voksne og å oppnå reell medskapning i alle ledd. Barna skulle ikke bare komme inn som deltakere i et prosjekt tenkt ut på forhånd men selv være med å definere og drive frem prosjektet. Fra en klassisk kunstformidlings situasjon hvor voksne tilrettelegger for barn på bakgrunn av forhåndsdefinert innhold og tematikk ønsket vi ganske enkelt å skape kunst sammen.

Etter innledende samtaler med barn og voksne ble det tidlig klart at vi måtte prøve å fristille oss fra vante mønstre og handlinger. Kunst har potensiale til å åpne opp for nye perspektiv og blikk på en selv og andre. Skulle vi nærme oss dette måtte vi tenke nytt om oss selv. Innarbeidede regler og roller skulle midlertidig brytes i kunstens og lekens navn.

Kunstlek

Kunstprosessen ligner den frie leken i den forstand at barna selv er definerende utøvere - alt er mulig og jeg bestemmer selv hvilken rolle jeg vil innta, hvordan og ikke minst, hvor lenge jeg vil delta. Samtidig har den frie leken også regler. Regler som bestemmes av de lekende underveis i leken eller innarbeidet som praksis i en gruppe hvor leken allerede er «kjent» - f.eks «foreldre og barn» leken. Når vi nå skulle leke «Skal vi lage noe sammen?», ble vi enig om en bestemt form for lek, en slags kunstlek. En utforskende variant hvor barn og voksne leker sammen på en annerledes måte og hvor innhold, struktur og regler vokser frem i organisk samspill mellom individuelle og kollektive handlinger, samtaler og praktisk gjennomførbarhet.

Terra nullius

Vi dro ut av barnehagen for å oppdage vårt «terra nullius» - et «ingenmannsland» vi kunne etablere som vårt kunst- og lekested. Valget falt på et stykke vill, nærnatur med mulighet for å åpne opp for stedsspesifikke aksjoner og uforutsette tilpassingsstrategier:

Hvordan løser vi dette her og nå?

Gjennom prosjektperioden oppsøker vi denne nærnaturen 8 ganger. En natur annerledes enn barnehagens opparbeidede uteareal. Et stykke etterlatt «villnatur», ubearbeidet i et regulert område med store bygninger, sykkeltrasé, fortau og bybane.

Stedet tas i bruk. I skogen vår opplever vi regn og sol, snø og kulde, slaps og fuktighet og til slutt sol, sol, sol. Årstider og skiftende vær krever funksjonelle løsninger:

Hva må til for at vi kan holde til her ute?

Vi samtaler, inntar fellesmåltider, undersøker og bedriver byggeri på tomten. Det hele dokumenteres gjennom foto, film og logg.

En høyt skattet handling er tegnetworkshopen som følger hver natur- og kunstekskursjon. Kollektive opplevelser blir til individuell refleksjon idet barna tegner sine opplevelser i tegnebøkene som kun brukes i dette prosjektet. En bok pr. barn.

Stedet endrer seg. Så også barna og de voksne som deltar i prosjektet. Nye samarbeidskonstellasjoner etableres. Det som i starten gjerne ble preget av litt hektisk kaos og formålsløs virring går gradvis over i en fase av sterkere tilstedeværelse og kontakt med sted og eget nærvær - med Arne Næss sine ord går vi nå inn, snarere enn ut, i naturen.

Tilbake til start. Å bli kjent med stedet (og hverandre)

Vi begynner altså prosjektet med å gå ut. Første vandring er med kart i hendene. Med iver finner vi naturområdet vi avleser på kartet. Tomten vi bestemmer oss for har trær og buskas så det holder, store steiner på bakken og ikke minst en elv. Barnehagen er ikke langt unna likevel er vi utenfor synsvidde. En må tett på for å oppdage stedet. Perfekt. Vi holder hemmeligheten oss imellom.

Helheten ses i detaljene

Et overblikk over tomten er dannet, nå er det på tide å gå mer detaljert tilverks. Vi undersøker naturen gjennom å markere interessante områder med tau og å samle inn prøver i små lynlås poser.

Observasjon på stedet må tidlig vike for konkurranselyst og iver. Raskt blir det klart at initiativet oppfattes som en aktivitet hvor det gjelder å samle mest mulig i posen. Tilbake i barnehagen evaluerer vi innsamlingen. Vi enes om å prøve en ny runde med prøver fra naturen (prøverposer er gøy!) og at vi neste gang fokuserer på egne- og færre valg.

På tomten finner vi ikke bare spennende ting å undersøke nærmere, barna fotodokumenterer også hendelsene.

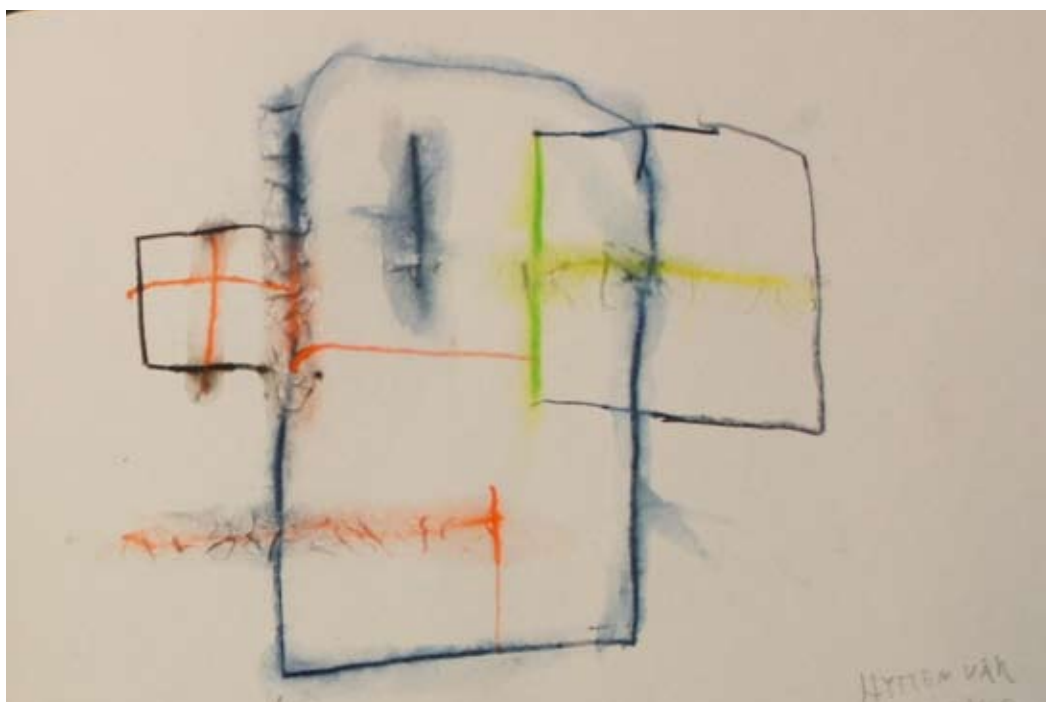
Historier tegnes ut

I starten brukes fotoene i tegnetworkshopen. Bildene hjelper oss med å huske og inspirerer til formidling og gjenfortelling av den enkeltes opplevelse i skogen.

Sentralt i prosjektet står kravet om barnas deltakelse i alle ledd, så også i eierskapet til hendelsene i skogen. I prosjektboken som kun brukes til «Skal vi lage noe sammen?» tegner barna dagens begivenheter.

Rommet vi bruker til tegnetworkshopen endres midlertidig til en abstrahert rekonstruksjon av naturtomten. Sittende på kamuflasjenett får akvarelltegningen liv med vann hentet fra elven. De litt annerledes omgivelsene, tegneutstyret av høy kvalitet (som kun brukes til dette) og ikke minst vannet fra tomten vår, bidrar til en følelse av fellesskap og fokus - vi opplever dette sammen og det vi gjør har betydning.

Allerede ved 2. samling er det ikke lenger nødvendig å se på fotoene for å huske og skape konsentrasjon. Barna forventer selv å få tegne. Økten av 45 min varighet rommer både refleksjon, samtale og individuell- og kollektiv tegning (noen tegner også litt i hverandres tegning dersom eieren er åpen for det...).

Organisering av samlingene

Turene ut i skogen følger kretsløpet: 1) fysisk bearbeiding av tomten (2 timer), 2) felles måltid (30 min) og 3) tegneworkshop (45 min). I tillegg har jeg i de ukene jeg er ute i barnehagen, egne møter kun med de voksne for oppsummering, evaluering og praktisk planlegging (1 time).

Etter hvert som «Skal vi lage noe sammen?» skrider frem, fremkalles også prosjektet for deltakerne. Å jobbe intuitivt, prosessuelt og uten detaljerte planer er uvant. Det krever mot og nysgjerrighet å bli med, å følge hverandres innspill og å imøtegå disse med egen kreativitet.

Et blikk utenfra

I min relasjonelle praksis hvor jeg samhandler og skaper kunst med barn søker jeg å ikke vite. I møte med meg som en fristilt utenforstående er det lettere for barn og voksne å tre ut av innarbeidede vaner og forventninger. Jeg representerer noe annet - nye muligheter og utfordringer: Der hvor barnhagepersonalet forventes å agere på bakgrunn av detaljerte planer og barna er vant til å spille ut fantasien i den frie leken, skal vi nå sammen skape og utforske noe nytt i en kunstnerisk kontekst hvor samtlige av deltakernes reelle handlefrihet søkes å spilles ut.

Å gjøre noe på ordentlig

Konseptet reell handlefrihet ble tidlig bragt på bane av barna selv. Gjennom samtaler og refleksjon blir det tydelig at de forventer å kunne sette sine ideer ut i livet: Vi bedriver ikke «late som lek» - vi er bosettere. Altså må vi voksne tilpasse oss for å gå direkte til verks der hvor det er mulig ressursmessig og praktisk. For slik er det jo også. Virkeligheten begrenser, særlig når gruppen selv utfører ingeniørarbeid og håndverk: Vi flytter steiner, graver i vann og kutter bladverk. Greiner bøyes til tak og tau surres til vegger. Muligens kan isflak brukes til vinduer? Et hus tar form. Hva med mat? Det må vi også ha. En potetåker må til.

Utstilling

Prosjektet avsluttes med en dokumentasjonsutstilling inne i barnehagen. Funnene fra prøveposene, fotoene og tegnebøkene stilles ut. Jeg møter barnas foreldre for første gang og får høre om barn som ivrig har fortalt om «Marandon» (for å unngå å bli forvekslet med en annen André eller Andreas (?)...) og strabasene ute i skogen. Jeg blir også konfrontert med skuffelse fra flere av barna over at prosjektet er over og at vi ikke skal fortsette neste barnehageår.

Å fortsette har jeg og barnehagen planer om, men ikke med de samme barna. Barnehagen ønsker å gå inn i et nytt relasjonelt, langtids prosjekt med nye barn hvor vi formålsløst går inn i villnaturen under tittelen «Nomader i skogen».

Ved oppstarten av «Skal vi lage noe sammen?» ønsket vi å jobbe med flere enn 21 barn men ganske raskt innså jeg at jeg umulig kunne klare å respondere på- og imøtegå barnas kreativitet i en stor gruppe. En relasjonell, deltakende praksis med barn i barnehagealder krever rask respons og årvåkenhet - det gjelder å være tilstede i øyeblikkene.

Veien videre

Med henvisning til det nomadiske - skifte av boplass og stadig vandring, søker vi med arbeidstittelen «Nomader i skogen» å forsterke konseptet om åpenhet for hverandre - å ta innover oss sted og situasjon, tilpasse og endre. Lik nomadenes livsvilkår vil vi forholde oss til skiftende årstider, klima og miljø. Kanskje skal vi i større grad søke å sanse oss inn i naturen? Som for «Skal vi lage noe sammen?» gjelder det å ikke tenke det hele ut på forhånd...

Forskningssamarbeid

«Skal vi lage noe sammen?» har også ført til et samarbeide med BARNkunne - senter for barnehageforskning, HVL (Høgskulen på Vestlandet) ved senterleder og professor i pedagogikk Elin Eriksen Ødegård.

Utdrag av kunsthendelser i «Skal vi lage noe sammen?» ble presentert på konferansen «Childhood and Materiality» i Jyväskylä, Finland. (Paper; Ødegaard og Marandon; «Local Weather Events - Exploring Children's Arkivert: Sense-Making and Place-Making»).

Vi har nylig etter oppfordring fra det svenske tidsskriftet «Utdanning & demokrati» skrevet artikkelen «Local weather events – a case study of children's sense- and place-making as formative kindergarten practices» som i skrivende stund er under vurdering for publisering i et temanummer om bærekraft.

Planen er også å knytte Ødegård og Phd. stipendiat Anita Tvedt, HVL som forskere til oppfølgingsprosjektet «Nomader i skogen».

Generert materiale

«Skal vi lage noe sammen?» har generert over 60 sider med loggføring, mer enn 1500 foto og 10 timelapfilmer. Jeg har søkt kommune- og fylkeskommune om midler til å sammenfatte og bearbeide dette omfattende materialet for å kartlegge og belyse kunstnerisk praksis og barnas deltakelse.

André Marandon
August 2018

Skal vi lage noe sammen?

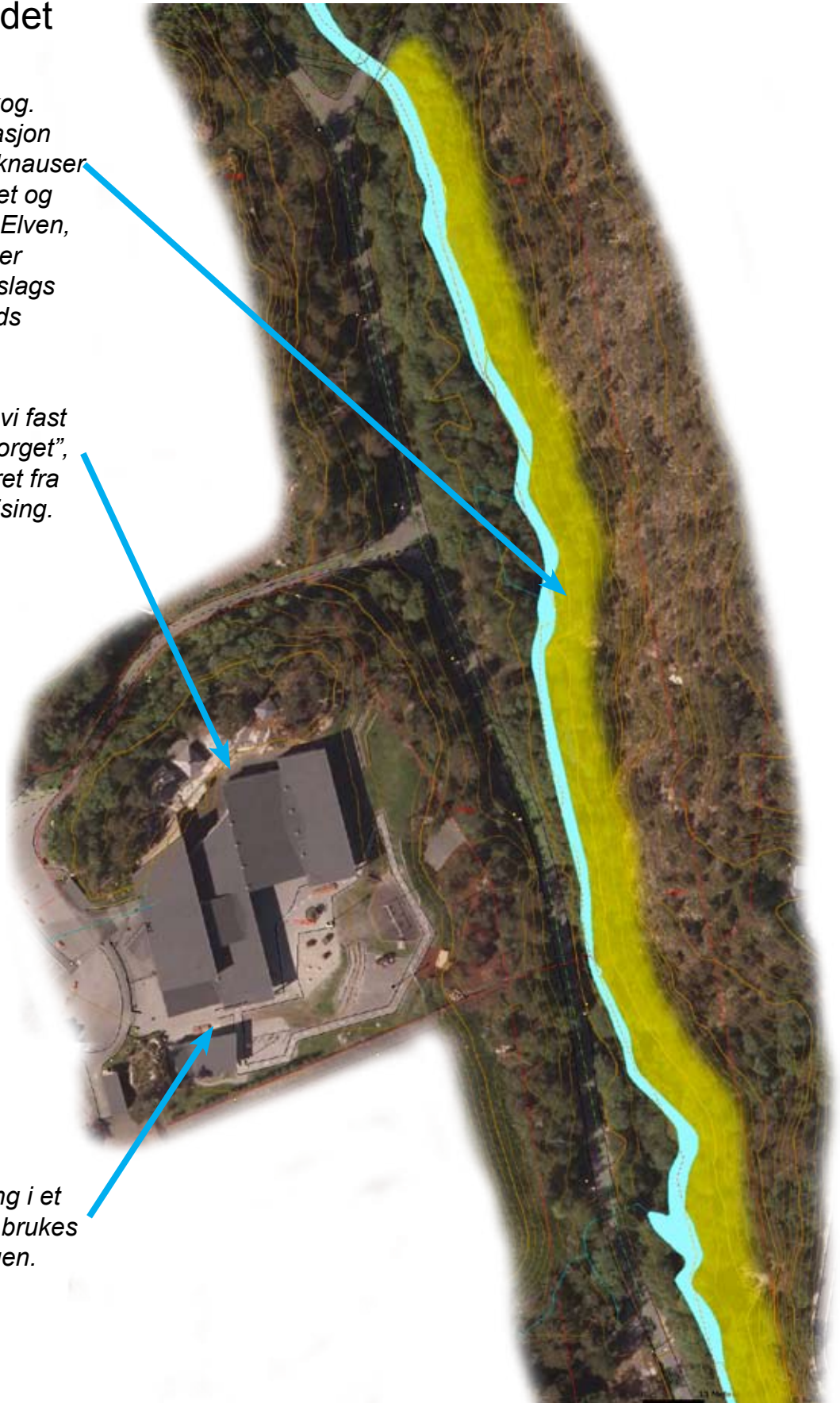
Bilderappport

Prosjektområdet

Skogen er en helt ubearbeidet naturskog. Med sin tette vegetasjon og omsluttende fjellknauser er området avsondret og oppleves som "vill". Elven, trærne og fjellsiden er på mange måter et slags tverrsnitt av vestlands natur.

Etterhvert etablerer vi fast gruppemiddag på "torget", et eget rom avsondret fra de andre barnas spising.

Refleksjon og tegning i et rom som ellers ikke brukes i barnehagehverdagen.

Tidsstruktur

Grunnstruktur arbeidsprosess

I skogen:	09:45 - 11:45
Felles middag:	12:30 - 13:00
Tegnetworkshop:	13:00 - 13:45
Voksenmøte m/barnehageledelse og pedagoger (hver tirsdag etter at begge gruppene er ferdige:):	14:00 - 15:00

Deltagere

21 fire-åringer delt inn i to grupper eller "forskerteam".

Gruppe 1 med 15 deltakere:

A.S.M. mann, J.J. kvinne, V.L. kvinne, E.H jente, K.J.T gutt, M.S.W jente, A.F.T jente, M.H.B.R jente, G.S.K gutt, E.H jente, E.A.S.U gutt, L.J.B gutt, M.K gutt, S.S.P jente, R.N.B-G jente

Gruppe 2 med 12 deltakere:

A.S.M. mann, I.H kvinne, I.H kvinne, E.L gutt, M.V-J jente, A.P gutt, M.E.E jente, O.K gutt, A.T.D jente, C.W.E gutt, A.R gutt, J.D jente

8 faser - en kort gjennomgang.

Fase 1: Ut i "den ville" skogen

Turleder velges. Med kart i hendene begir vi oss ut i det ukjente.

Vi beveger oss undersøkende opp og ned langs elven.

Barna peker ut viktige steder som merkes med fargerikt tau.

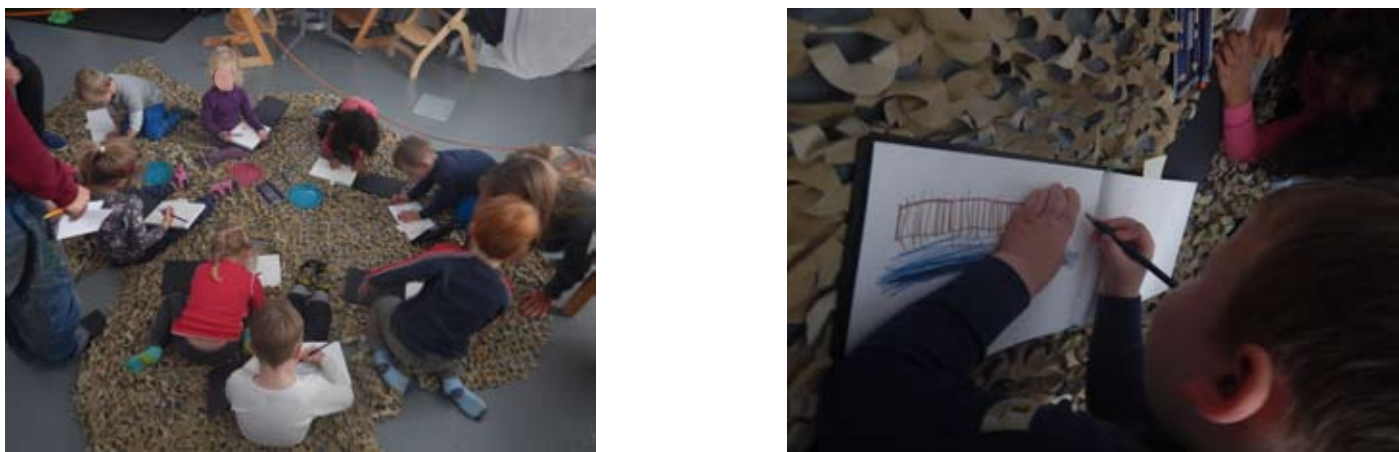

“Vi må finne et sted hvor alle kan være”. Vi leter og finner flere steder. Etter samtale og avstemning lander vi på ett sted som blir “stedet vårt”.

Vi undersøker stedet ved å ta prøver som hver enkelt legger i prøveposer.

Etter spisepausen møtes vi på “Eureka” for å reflektere over det som hendte i skogen. Vi snakker sammen og barna har hver sin bok som de tegner i.

Eksempler fra tegnebøkene.

Fase 2: Undersøke stedet

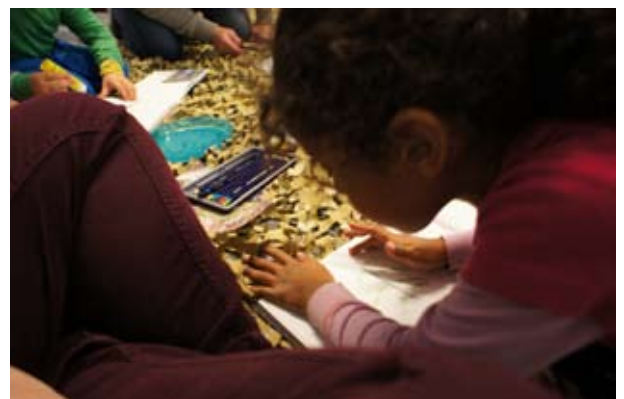
Vi reiser ut med ny turleder. Det er usikkert om vi faktisk vil finne igjen stedet vårt men det gjør vi. Barna tar bilder til bruk på "Eureka".

Vi går opp i fjellsiden og undersøker hva som finnes her av spor etter liv. Vi har med oss prøveposer og tar med prøver tilbake til "laboratoriet".

Det er mer ro rundt tegningen. Vi ser på bilder av hva vi gjorde i skogen for å skape fokus i tegne- og samtaleprosessen.

Eksempler fra tegnebøkene

Fase 3: Bygge et sted

Barna har snakket mye om at vi må bygge noe - et hus med tak og vegger. Jeg har tatt med tau og strips for å starte byggingen av et primitivt hus. Vi bøyer trær og fletter dem sammen til et slags tak. Iveren er stor.

Nærnaturen utforskes videre. Det tas bilder for dokumentasjon.

Vi har nå en felles middag på "torget" i barnehagen uten andre barn tilstede. Det er høytidlig og fint. Barna fra de ulike avdelingene begynner å bli kjent med hverandre. De behersker også i større grad tegneverktøyet og hjelper og inspirerer hverandre.

Eksempler fra tegnebøkene

Fase 4: Bygge videre

På bakgrunn av samtaler med barna tar jeg med nøster med ulltråd som kan brukes til å flette og tegne vegger mellom trærne og greinene vi har dannet hyttestrukturen av. Det er stor konsentrasjon og en rask utvikling hos den enkelte der de oppdager stramming og knytting som viktige verktøy.

Tegneworkshopen utvikler seg stadig videre. Barna er nå kjent med strukturen i prosjektet og har allerede planlagt hva de vil tegne under oppholdet i skogen eller under middagen.

Eksempler fra tegnebøkene

Fase 5: Bo og være

Det er masse snø i terrenget og det snør gjennom store deler av prosjektdagen. Den fysiske kulden blir en utfordring. Hvordan oppleves "hytten"? Hva kan vi gjøre når snøen har lagt seg i landskapet?

En dam har frosset til. Det kan bli vinduer i hytten. Elven er stille og ingen ender er å se. Hvor er de om vinteren?

Vi trenger noe lunende å sitte på og sager einerbar med batteridrevet bajonettsag.

Fase 6: Forberede det å bo - kjøkkenet - gruen

Det er kaldt men vi kan kjenne solen som varmer. Vi har snakket om hva vi må ha i hytten for å kunne bo der og har bestemt oss for å bygge en grue så vi kan lage varm mat.

Vi undersøker elveisen og oppdager spor av fugl og andre dyr som har vært der.

Den klare isen blinker så fint i sollyset. Det bygges en isfigur av flakene.

Eksempler fra tegnebøkene

Fase 7: Bo og være

Vi forbereder oppdemningen. Kanskje kan vi bade her til sommeren?. Hvordan holdes vannet tilbake i en demning?

Noen undersøker omgivelsene. Andre bygger videre på hytten med "steinmosaikk".

Vi gjør opp ild, steker maten og slukker bålet før vi går. Varm damp oppstår når bøtter med vann fra elven treffer de varme steinene fra bålet. "Bare hør som det bruser".

Fase 8: Dyrke egen mat

Vi finner et lyst sted i skogen og graver og sorterer stein og jord til en liten åker. Konkurrerende vegetasjon som kan skygge for åkeren klippes.

Det er ganske kaldt i vannet, i hvertfall til å begynne med. Heter det "barfot" eller "berfføtt"?

Vi har flyttet tegneworkshopen ut i skogen. Etter en lang dag er det tungt opp bakken med alt verktøyet vi måtte ha med.

Eksempler fra tegnebøkene

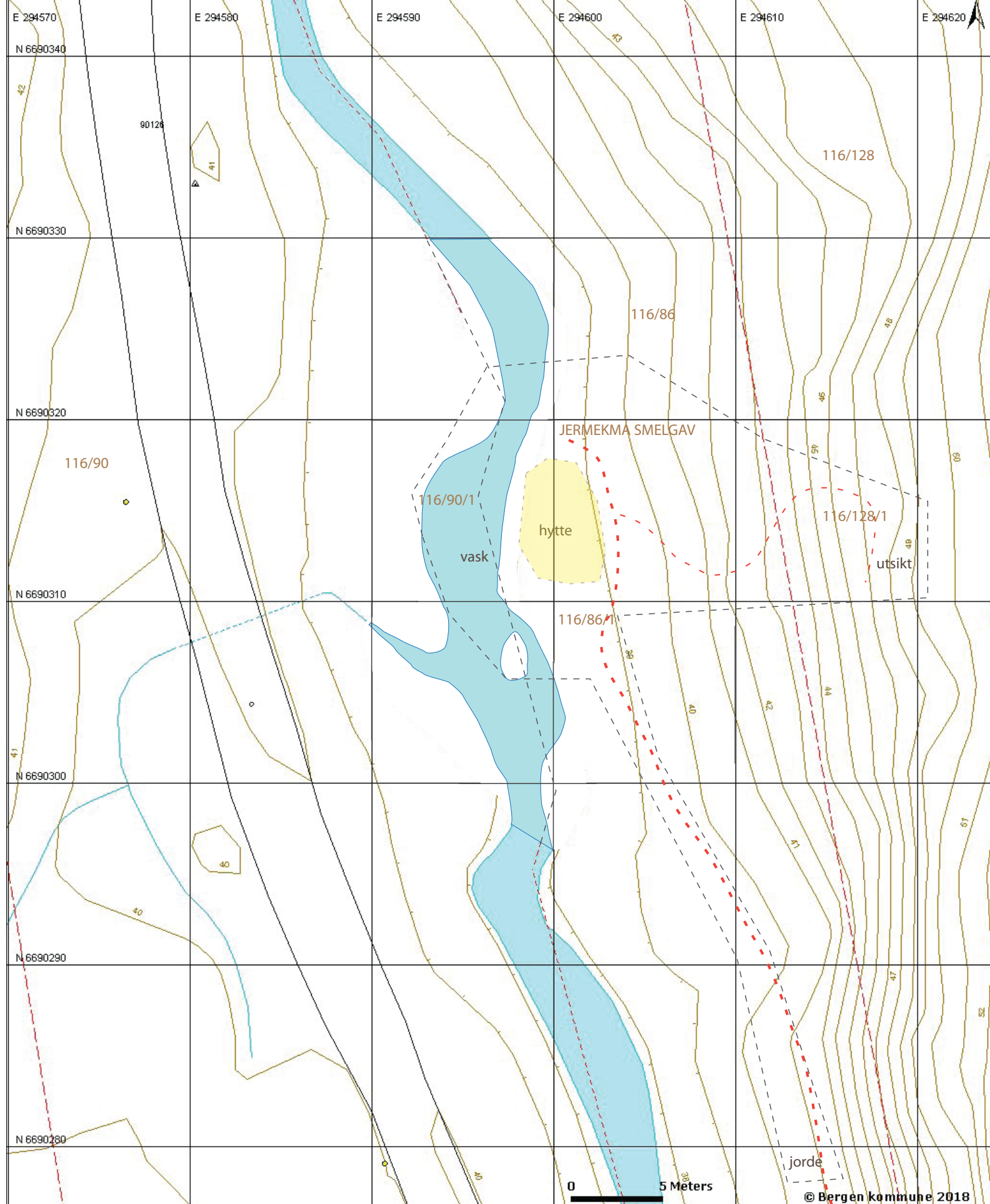

Foreldreavslutning

Foreldre og barn møter powerpointpresentasjon, oppslag og et lite abstrahert utsnitt av prosjektet. Barnehagen har laget mye krefter inn i dette.

Det føles rart at prosjektets praktiske del er over. Flere av barna jeg snakker med har ikke helt skjønnet det. Noen blir sint og vi må snakke lenge sammen for at alt skal føles bra igjen.

Kartgrunnlag: © Grunnkart Bergen / Bergen kommune og Statens kartverk (Tillatelsesnr. MAD12003)
 Kartet viser en konseptuell etablering av en eiendom med følgende gårds, bruks og seksjonsnummer: 116/90/1, 116/86/1, 116/128/1
 Nei, Bergen kommune er som eier av nettstedet Bergenskart.no uten juridisk ansvar for feil, mangler og overtrampet i kartgrunnlaget. Kartutskriften kan ikke benyttes som situasjonskart ved salg eller kjøp av eiendommer. Slike dokumenter skal kvalitetssikres av kommunens saksbehandlere og må derfor bestilles ved fremmøte, skriftlig, pr. epost, pr. telefaks eller telefon ved kundeservice, etat for byggesak og private planer i Bergen kommune.
 Eier er Gruppe 1 fra barnehagens Sørfløy. Eiendommen heter: JERMEKMA SMELGAV
 Seksjoneringen er ikke reel, men kun en konseptuell overtagelse av området

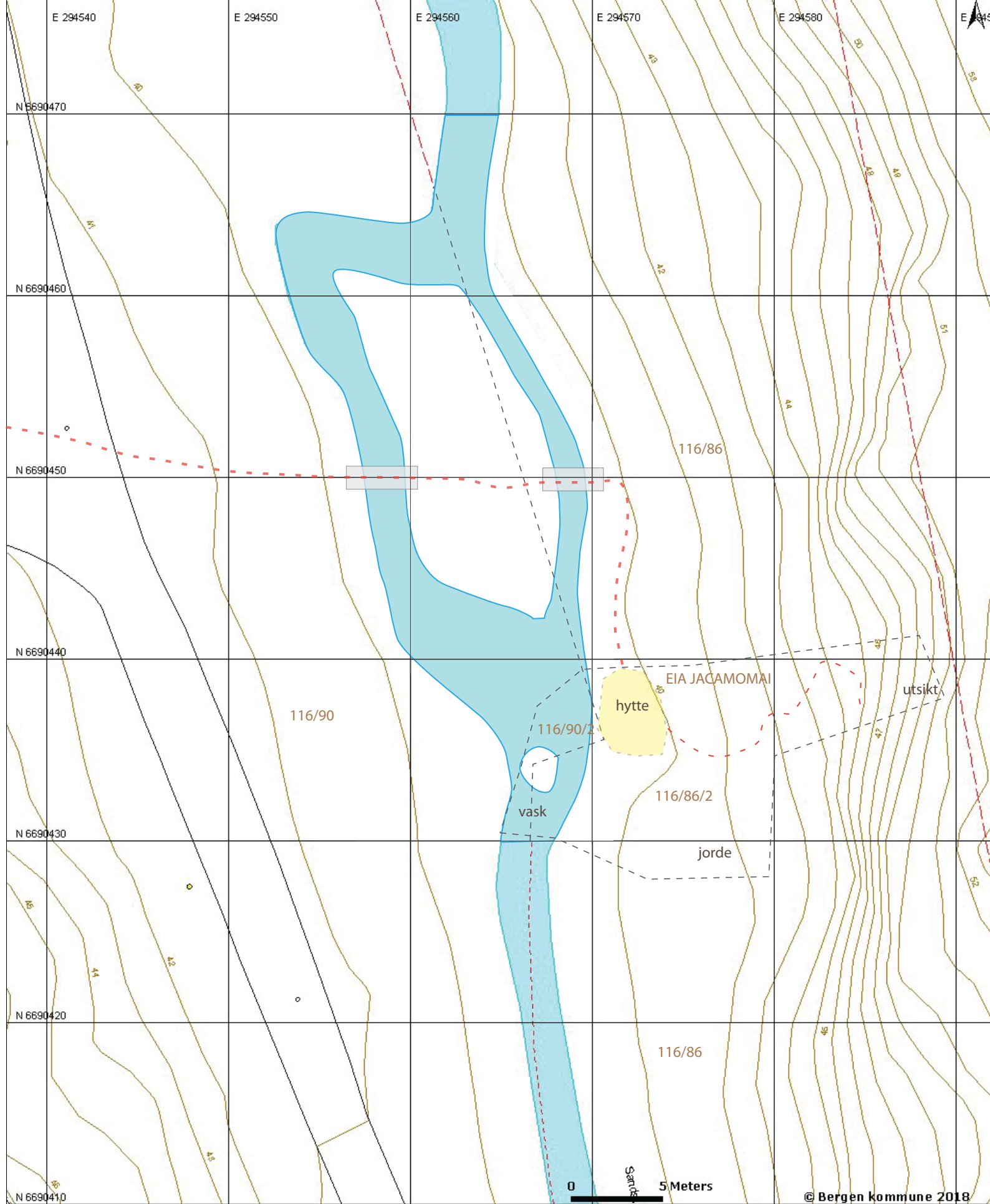
**BERGEN
KOMMUNE**

Plan- og bygningssetaten
 Tel: 05556
 Kartutskrift fra www.bergenskart.no

Koordinatsystem:
 Målestokk:
 Utskriftsdato:
 Karttype:

UTM (EUREF89) Sone32
 1:200
 12.05.2018
 Teknisk kart

© Bergen kommune 2018

Kartgrunnlag: © Grunnkart Bergen / Bergen kommune og Statens kartverk (Tillatelsesnr. MAD12003)
 Kartet viser en konseptuell etablering av en eiendom med følgende gårds, bruks og seksjonsnummer: **116/90/2** til private formål. Kartdata er beskyttet gjennom Lov om opphavsrett til ånd. **116/86/2** av 12. mai 1961. Kartbilder kan ikke gjengis i trykte publikasjoner eller gjengis som digitale utgaver uten innhenting av tillatelse fra Bergen kommune, Plan- og miljøetaten, geodata. Bergen kommune er som eier av nettstedet Bergenskart.no uten juridisk ansvar for feil, mangler og overfullstendighet i kartgrunnlaget. Kartutskriften kan ikke benyttes som situasjonskart ved søl. **Eier er Gruppe 2 fra barnehagens Nordfløy. Eiendommen heter: stiltak**, eller som **EIA JACAMOMAI** bindelse med omsetning av eiendommer. Slike dokumenter skal kvalitetssikres av kommunens saksbehandlere og må derfor bestilles ved fremmøte, skriftlig, pr. epost, pr. telefaks eller telefon ved kundeserviceetaten for byggesak og private planer i Bergen kommune. Seksjoneringen er ikke reel, men kun en konseptuell overtagelse av området

**BERGEN
KOMMUNE**

Plan- og bygningssetaten
 Tel: 05556
 Kartutskrift fra www.bergenskart.no

Koordinatsystem:
 Målestokk:
 Utskriftsdato:
 Karttype:

UTM (EUREF89) Sone32
 1:200
 12.05.2018
 Teknisk kart

© Bergen kommune 2018